

ТИПОВІ ПОРУШЕННЯ ПРИ ВІДОБРАЖЕННІ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ: АНАЛІЗ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

Вітчизняні суб'єкти господарювання, здійснюючи зовнішньоекономічну діяльність, при організації та веденні бухгалтерського обліку експортно-імпортних операцій повинні дотримуватися Податкового та Митного кодексів України, НП(С)БО та МСФЗ щодо повноти документального оформлення операцій з контрагентами з усіма обов'язковими реквізитами для підтвердження фактичних показників купівлі-продажу за обсягом та ціною, обліку курсових різниць та оцінки валютних статей балансу, а також обліку розрахунків за митними платежами.

Судова практика в Україні за 2021-2024 рр. щодо дотримання чинного законодавства при митному оформленні товарів підтверджує наявність значної кількості судових позовів представників бізнесу до митниць щодо оскарження видачі останніми карток відмови в прийнятті митної декларації, митному оформленні пропуску товарів, транспортних засобів комерційного призначення, а також коригування митної вартості товарів. Серед порушень, виявлених митними органами України, є надання недостовірних відомостей про країну походження товару у відповідному сертифікаті.

Аналіз статистичних даних Єдиного державного реєстру судових рішень [1] про динаміку судових рішень щодо порушень при оформленні реквізитів сертифікатів про походження товару встановив, що в 2021 р. було 185 од., в 2022 році – 178 од., у 2023 р. – 230 од, у 2024 р. – 488 од. Спостерігається тенденція до зростання порушень при оформленні документів для проведення експортно-імпортних операцій з 2023 року. Причому аналіз судових спорів щодо документального підтвердження країни походження товару за формою судочинства в 2024 році показав, що частка адміністративних правопорушень становила 445 од. (91,19 %), а кримінальних – 22 од. (4,51 %).

Відповідно до вимог ст. 41 Митного кодексу України документами, що підтверджують країну походження товару, є сертифікат про походження товару або засвідчена декларація про походження товару, або декларація про походження товару, або сертифікат про регіональне найменування товару [2]. Митний орган, в разі виявлення розбіжностей в документах, що підтверджують країну походження товару, може вимагати подання декларантом додаткових відомостей (товарних накладних, технічної документації, сертифікатів тощо).

При здійсненні експортно-імпортних операцій серед поширених порушень можна виділити не включення до складу доходів сум курсової різниці по кредиторській заборгованості на дату балансу, що призводить до зменшення задекларованої суми доходів. Це безпосередньо впливає на достовірність показників фінансової та податкової звітності, показники фінансового результату та, як наслідок, на базу оподаткування податком на прибуток. Аналіз статистичних даних Єдиного державного реєстру судових рішень [1] про динаміку судових рішень щодо курсових різниць встановив, що в 2021 р. було 608 од., в 2022 році – 348 од., у 2023 р. – 425 од, у 2024 р. – 389 од. Спостерігається тенденція до зменшення порушень у 2024 році порівняно з 2021 р. на 219 од. або на 36,02 %, причому аналіз судових спорів за курсовими різницями за формою судочинства в 2024 році показав, що частка адміністративних правопорушень становила 228 од. (58,61 %), а кримінальних – 38 од. (9,77 %).

Аналіз статистичних даних Єдиного державного реєстру судових рішень [1] про динаміку судових рішень щодо порушень розрахунків з ПДВ при експортно-імпортних операціях встановив, що в 2021 р. було 7932 од., в 2022 році – 5662 од., у 2023 р. – 9395 од, у 2024 р. – 10345 од. Спостерігається тенденція до зростання кількості порушень з 2023 року порівняно з 2021 роком на 1463 од. або на 18,44 %, причому аналіз судових спорів за порушеннями податкових розрахунків при зовнішньоекономічній діяльності за формою судочинства в 2024 році показав, що частка адміністративних правопорушень становила 7835 од. (75,74 %), а кримінальних – 502 од. (4,85 %). Державною податковою службою може бути проведено камеральну перевірку з питання дотримання термінів подання податкової декларації з ПДВ за звітний період. В разі встановлення неподання підприємством податкової декларації з податку на додану вартість за звітний період, будуть нараховані штрафні (фінансові) санкції в розмірі, встановленому чинним законодавством. Аналіз судової практики чітко вказує, що для мінімізації ризиків та уникнення фінансових санкцій підприємствам необхідно дотримуватися чинного законодавства при документуванні експортно-імпортних операцій, що сприятиме повноті, точності і своєчасності виконання договірних зобов'язань за зовнішньоекономічними договорами та податкових зобов'язань перед державою, а також дозволить запобігти фальсифікації фінансової звітності.

Список використаних джерел:

1. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua>.
2. Митний кодекс України № 4495-VI від 13.03.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.